

І площа змінила гнів на милість*

Пам'ятаєте, якою «вибухонебезпечною» була атмосфера на площі перед будинком Верховної Ради на початку роботи парламенту? І ось минуло два місяці. 16 липня площа змінила гнів на милість, зустрічала депутатів квітами, скандуванням: «Слава». То був день прийняття Декларації про державний суверенітет України. І, мабуть, його таки відзначали, як пропонував хтось у парламенті, банкетом, згадуючи добрим словом головуючого, людину самотунту, котра ось уже протягом двох місяців вела парламент до цієї події. І С. ПЛЮЩА критикують за затягування дебатів і вимикання мікрофона, за мову, але йому і співчують, його і підбадьорюють, його поважають колеги-депутати. Як же сам головуючий оцінює роботу парламенту?

За кілька днів до прийняття Декларації про державний суверенітет України дехто оцінював ситуацію у парламенті як кризову, пов'язуючи це з тим, що Голова Верховної Ради В. А. Івашко подав у відставку. Сам по собі це факт неприємний і для комуністів-депутатів, і для безпартійних колег, представників різних політичних формувань і течій. Але ХХVIII з'їзд КПРС, який доручив Володимир Антоновичу очолити редакційну комісію, зрозуміло, покладався на нього. Ревно поставилася і комісія до питання про від'їзд свого голови зі з'їзду, бо робота там була напружена. Отож вибір зробив сам Володимир Антонович. І це його право. Це викликало невдоволення в парламенті. Але вважати це парламентською кризою немає жодних підстав.

– Уже під час обговорення проектів Декларації депутати закидали, що Ви, Іване Степановичу, навмисне затягуєте дебати, чекаєте якихось вказівок...

– Так, мене навіть звинувачували у тому, що я одержав від когось якісь завдання, чекаю приїзду В. А. Івашка, щоб тільки тоді поставити на голосування Декларацію. Але це зовсім не так. Я кілька разів про це наголошував на сесії. Справа в тому, що більшість була за продовження обговорення цього надзвичайно важливого питання. І я вважаю, що це вірно. На пленарних засіданнях ми дали змогу виступити більше ста депутатам. Вважаю, що від цього залежав результат голосування, а ми, до речі, прийняли Декларацію про держав-

ний суверенітет України кваліфікованою більшістю.

Під час обговорення документа ми всі росли у своєму світогляді, з'ясовуючи все до слова, до коми. А починали з полярних думок, з шістьох проектів. Ніякими вказівками згори, ніякими настановами не можна було б прийняти те, що зараз записано у документі. До речі, на пресконференції, яку мені доводилося проводити вперше, Василь Іванович Козаренко, депутат з Луганської області, розказав про одного нашого колегу, котрий зізнався, що в ході обговорення Декларації його погляди змінилися на 180 градусів. Те, що раніше сприймалося в штики, тепер він поділяє як розумне, єдино правильне. Ось що значить обговорення, з'ясування позицій. Вони

ведуть до консолідації усіх сил, які сьогодні існують в парламенті, а значить, і в суспільстві.

– Перше інтерв'ю для нашої газети Ви давали після двох тижнів роботи Верховної Ради як головуючий. Тоді Ви наголошували, що слід швидше обрати Голову Верховної Ради, щоб передати йому ведення сесії. Обрали. Але, за винятком небагатьох засідань, Вам все ж таки доводиться тягти цього нелегкого воза.

– Справді, у мене було і зараз є таке щире бажання швидше обрати Голову. Бо Голова і головуючий – це різні речі. На жаль, не всі це розуміють і часто висувують до головуючого такі вимоги, що не належать до його компетенції. Багато що з тих вимог має вирішувати Голова і то –

*Джерело: газета «Київська правда» від 19 липня 1990 року.

не особисто, а через Президію. Отож раніше мені було надзвичайно важко, коли я був тільки головою, а не першим заступником Голови Верховної Ради. Зараз теж не мед. Але хочу підкреслити, що велику допомогу постійно надає Президія Верховної Ради. Ми ввели такий порядок: перед кожним засіданням збираємося ранком або увечері і визначаємося з тих чи інших питань. Намагаємося виносити на пленарні засідання добре опрацьований у комісіях матеріал. Тоді засідання відбуваються плідно. Хоча без суперечок неможливо. І це не говорить про неорганізованість, суперечки, ще й які, виникають у різних парламентах, приміром у британському, про роботу якого розповідала пані Маргарет Тетчер. Головне, щоб користь була. Пам'ятаєте, як проводилися минулі сесії Верховної Ради? За кілька днів під бурхливі оплески, при одностайному голосуванні. А постанови провисали, не спрацьовували.

– Від нинішнього парламенту виборці чекають конкретних рішень. Що треба зробити, аби прийнята Декларація стала нашим життям?

– Треба приймати закони, котрі б працювали. А від нас, не розуміючи реального розподілу влади на законодавчу, виконавчу і судову, вимагають рішень, котрі мають приймати виконавчі органи. Скажімо, припинити будівництво атомних електростанцій. Верховна Рада не може приймати таких рішень. Уряд повинен продумати концепцію припинення будівництва, перепрофілювання цих будівельних організацій. Адже йдеться про тисячі людей, котрих треба забезпечити роботою. Не одним словом, розчерком пера, не одним днем і не одним тижнем вирішуються такі справи.

Історичне фото. Голова Верховної Ради Іван Плющ і його колеги по парламенту першого скликання (1990–1994 рр.) читають декларацію про державний суверенітет України

А виконавчої влади, по суті, у нас зараз немає, поки не сформований уряд. Уряду треба дати можливість і визначитися з програмою, шляхами її реалізації. Якщо програма не буде реалізована, треба відпрацювати механізм відставки усього уряду. Такі пропозиції в залі чути все частіше. І нема чого лякалися. Це практика, що існує у світі і виправдала себе. Президентська і парламентська влада, буває, міняють уряди і двічі на рік. А у нас кажуть: дайте нам п'ять років. Це занадто. Або взяти пропозицію В. А. Масола прийняти перехідну структуру на два-три роки. Ну хто це може давати такий час? П'ять років перебудови, три – проведення радикальної реформи... Думаю, що нашому уряду досить року, а потім треба спитати. Треба, щоб життя змінилося на краще. Тільки тоді нам повірять виборці.

– Іване Степановичу, тоді, на початку роботи сесії Верховної Ради, Ви намагалися все ж таки, будучи головою обласної Ради, тримати руку на пульсі життя Київщини. Незабаром відбудеться сесія обласної Ради...

– Відверто, це для мене найбільш важке питання, я думав над ним, бо не встиг виправдати сподівання моїх виборців, котрі довірили мені мандат депутата обласної Ради. А вона довірила мені пост голови. Мені б хотілося, щоб наша Рада працювала по-новаторськи, щоб вона була Радою діючою, а не придатком до чогось. На жаль, у мене не було можливості організувати її роботу. Коли виник приклад Володимира Антоновича Івашка, я подумав, чи не попросити мені обласну Раду не відпускати мене, щоб працювати тільки в обласній Раді. Але, порадившись з депутатами, дійшов висновку, що це буде невірно. З Київською обласною Радою я підтримуватиму найтісніші зв'язки. Працюючи у постійній Комісії з питань самоврядування, я намагатимуся знаходити ті варіанти механізму роботи Рад, з допомогою яких місцеві Ради ставатимуть справді по-

вновладними господарями на своїй території. Бо господар по-іншому ставиться до праці. А поки ми не змінимо її якості, не доб'ємося поліпшення умов життя. Оце головне в економічній та й у політичній реформі. Ось у цьому напрямі я й працюватиму з Київською обласною Радою.

А зараз, ви ж розумієте, триває дуже напружена робота Верховної Ради. Особистий час, він теж сповна відданий роботі.

– То Ви вже не переглядаєте відеозапис сесії увечері по телебаченню?

– Це рідко вдається. Але претензії до себе все ще маю. Намагаюся відточувати мову, за яку мене критикують.

– Але ж і відпочивати якось треба...

– Єдиний мій відпочинок у неділю. Люблю бувати у саду. Хочеться попрацювати там хоч кілька годин. Це ніби джерело енергії.

– Нехай вона не вичерпується. Адже до всього, Вас депутати висунули кандидатом на пост Голови Верховної Ради. Попереду боротьба і напружена праця.

– Щодо боротьби побачимо. А працювати, щоб Декларація і справді стала життям, доведеться багато.

– Щастя вам!

Інтерв'ю взяла Світлана ПИСАРЕНКО.

P.S.

Передруком цього інтерв'ю Івана Степановича Плюща кореспондентів обласної газети «Київська правда» прагнемо донести до сучасного читача суспільно-політичний контекст ухвалення Декларації про державний суверенітет України, передати прагнення до прогресивних перетворень в Україні одного з яскравих представників тодішньої влади, пом'янути його добрим словом як одного з фундаторів українського парламентаризму.

Липень 1990 року

Фото з архіву Валентина БОНДАРЕНКА.